

РЕШЕНИЕ

№ 36

гр. Велико Търново, 16.03.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВЕЛИКО ТЪРНОВО, ТРЕТИ ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на първи ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: ИЛИЯНА П.

Членове: ГАЛЯ МАРИНОВА
МАЯ ПЕЕВА

при участието на секретаря ГАЛЯ М. РОМАНОВА
като разгледа докладваното от ИЛИЯНА П. Въззивно търговско дело №
20214001000360 по описа за 2021 година

Производството е по чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 174 от 22.10.2018 г. по т.д. № 56/2018 г. Плевенският окръжен съд е осъдил, на основание чл. 79 от ЗЗД, във вр. с чл. 430 и сл. от ТЗ, ответниците Я. Д. П., ЕГН ***** и В. С. П., ЕГН *****, и двамата от гр. Плевен, да заплатят солидарно на ищеца „Юробанк България” АД-гр.София, ЕИК 000694749 част от общо дължимите суми по договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 32951/28.01.2008 г., ведно с прилежащи към него Приложение № 1/30.01.2008 г., допълнителни споразумения от 08.04.2009 г., 20.05.2010 г., 20.07.2010 г., 12.10.2011 г., 31.01.2013 г., 13.02.2014 г., в общ размер на 41 889.08 швейцарски франка и 981.98 лв., както следва: 41 889.08 швейцарски франка – част от главницата за периода от 28.07.2014 г. до 14.03.2018 г.; 981.98 лв. – нотариални такси за периода от 09.01.2018 г. до 14.03.2018 г., ведно с дължимата законна лихва от датата на подаване на исковата молба – 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата; Осъдил е ответниците да заплатят на ищеца разноси по делото в размер на 6 582.63 лв.

С решение № 163 от 05.07.2019 г. по в.т.д. № 418/2018 г.

Великотърновският апелативен съд е потвърдил решение № 174/ 22.10.2018 г., постановено по т.д. № 56/2018 г. по описа на Окръжен съд - Плевен.

С решение № 60058/04.11.2021 г. по т.д. № 2702/2019 г. Върховният касационен съд на РБ е отменил решение № 163/05.07.2019 г. по в.т.д. № 418/2018 г. на ВТАС и е върнал делото на Великотърновския апелативен съд за ново разглеждане от друг състав.

Въззивна жалба против решение № 174 от 22.10.2018 г. по т.д. № 56/2018 г. на Плевенския окръжен съд е подадена от ответниците Я. Д. П. и В. С. П., чрез адв. К. Я., с оплакване, че обжалваното решение е неправилно, необосновано и постановено при допуснато процесуално нарушение. Твърди се, че първостепенният съд необосновано е изградил изводи за неоснователност на възраженията на ответниците за нищожност на част от клаузите на договора за кредит поради тяхната неравноправност. Оплакването е, че първоинстанционният съд е пропуснал да се произнесе по всички доводи и доказателства, наведени от ответниците в процеса; допуснал е нарушение по доклада на делото; не е допуснал доказателствени искания на ответниците; не е обсъдил заключението на допуснатата съдебно-счетоводна експертиза. В жалбата са изложени подробни съображения по възраженията на жалбоподателите за нищожност на клаузи от договора и споразуменията. Искането е да се отмени обжалваното решение и да присъдят на въззивниците направените разноси по делото.

Отговор на въззивната жалба е подадена от ищеца „Юробанк България“ АД, в който е изразено становище за неоснователност на въззивната жалба.

Великотърновският Апелативен съд като обсъди доводите на страните, прецени събраните по делото доказателства и провери правилността на обжалвания съдебен акт, намира за установено следното:

Пред Окръжен съд – Плевен са предявени иски с правно основание чл. 79, ал.1, във вр. с чл. 432, ал.1 от ТЗ. Ищецът „Юробанк България“ АД претендира ответниците Я. Д. П. и В. С. П. да бъдат осъдени солидарно да му заплатят сумата от 41 889,08 шв. франка – част от главницата за периода от 28.07.2014г. до 14.03.2018г., както и сумата 981,98 лева – нотариални такси за периода от 09.01.2018 г. до 14.03.2018 г., ведно с дължимата законна лихва върху тези суми, считано от датата на подаване на исковата молба до

окончателното изплащане на сумата.

При повторното разглеждане на делото от въззивният съд, са дадени указания на ищеца да уточни исковата си молба. С уточняващата молба ищецът заявява, че общо дължимата главница по кредита е в размер на 99 632.56 швейцарски франка, която е обявена за предсрочно изискуема, като исковата претенция включва предсрочно изискуемата главница. Заявено е с исковата молба, че се претендира сумата от 41 889.08 швейцарски франка частично от главница 99 632.56 швейцарски франка.

Ответниците Я. Д. П. и В. С. П. оспорват исковете. С писмения отговор за направени възражения за нищожност на клаузи на договора поради неравноправност.

От събраните по делото доказателства от фактическа страна се установява следното:

Не се спори от страните и се установява от представения по делото договор, че на 28.01.2008 г. между „Юробанк И Еф Джи България“ АД от една страна и Я. Д. П. и В. С. П. от друга страна, като кредитополучатели, е сключен договор за покупка на недвижим имот № HL-32951. По силата на този договор Банката предоставя на кредитополучателите кредитен лимит в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 53 800 евро по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на „Юробанк И Еф Джи България“ АД в деня на усвояване на кредита, от които 21 050 евро за покупка на недвижим имот и 32 750 евро – за други разплащания.

С приложение от 30.01.2008 г. към договора за банков кредит е удостоверена датата на откриване заемната сметка по кредита – 30.01.2008 г., като към датата на усвояване на кредита приложимият курс „купува“ за швейцарски франк към евро е 1,6499663 и съобразно този курс банката е предоставила на кредитополучателите 88 769 швейцарски франка /CHF/.

Съгласно чл.1 ал.4 от договора кредита е предоставен при условията на солидарна отговорност за кредитополучателите Я. Д. П. и В. С. П.. Същите са поели задължение солидарно за връщането на кредита и за другите задължения.

Съгласно чл.2, ал.1 от договора разрешеният кредит се усвоява по

блокирана сметка в швейцарски франкове на кредитополучателя Я. Д. П.. В чл. 3, ал.1 от сключения между страните договор за покупка на недвижим имот е уговорено, че за усвояния кредит, кредитополучателят дължи на Банката годишна лихва в размер на сбора на базовия лихвен процент на „Юробанк И Еф Джи България“ АД за жилищни кредити в швейцарски франкове /БЛП/, валиден за съответния период на начисляване на лихвата, плюс договорна надбавка от 1.65 пункта, като към момента на сключване на договора БЛП на Банката за жилищни кредити в швейцарски франкове е в размер на 4.5 %. Съгласно ал. 3 на чл. 3 от договора, при просрочие на дължимите погасителни вноски, както и при предсрочна изискуемост на кредита, кредитополучателят дължи лихва в размер на сбора от лихвата за редовна главница, определена в ал. 1, плюс наказателна надбавка от 10 пункта. В ал. 5 на чл. 3 от договора е предвидено, че действащият базов лихвен процент на Банката не подлежи на договаряне и промените в него стават незабавно задължителни за страните, като банката уведомява кредитополучателя за новия размер на БЛП за жилищни кредити и датата, от която той е в сила, чрез обявяването му на видно място в банковите салони. Съгласно чл. 5 от договора крайният срок за погасяване на кредита е 420 месеца, считано от датата на усвояване на кредита. Така крайният срок на договора е 30.01.2043г. В чл. 6, ал.1 от договора е предвидено, че кредитополучателят погасява кредита на месечни вноски, включващи главница и лихва, с размер на всяка вноска съгласно погасителен план. Според ал. 2 на същата клауза от договора, погасяването на кредита се извършва във валутата, в която същият е разрешен и усвоен – швейцарски франкове. В случай, че на съответния падеж на погасителна вноска по главницата и/или лихвата, кредитополучателят не е осигурил дължимата сума в швейцарски франкове по сметката си, но има средства в лева или евро по своите сметки в банката, погасяването на кредита може да се извърши от банката освен във валутата на кредита и в лева, или евро, след служебното превалутиране на тези средства в швейцарски франкове по курс продава на „Юробанк И Еф Джи България“ АД за швейцарския франк към лева/евро, за което кредитополучателят дава своето неотменимо и безусловно съгласие и оправомощава банката. С разпоредбата на чл. 6, ал.3 от договора страните са уговорили в случай, че по време на действието на договора Банката промени БЛП за жилищни кредити, размерът на погасителните вноски се променя

автоматично, в съответствие с промяната, за което кредитополучателя с подписването на договора дава своето съгласие. Съгласно чл.6 ал.4 от договора за кредит курс „продава“ на швейцарския франк към евро на Банката се формира от официален курс „купува“ за евро към лева на Банката, разделен на официален курс „продава“ на швейцарския франк към лева на Банката за съответния ден.

С чл. 19, ал.1 от договора е предвидено, че при непогасяване на която и да е вноска по кредита, както и при неизпълнение от кредитополучателя на което и да е задължение по договора, Банката може да направи кредита изцяло, или частично предсрочно изискуем. Ал. 2 на чл. 19 предвижда, че при неиздължаване на три последователни месечни погасителни вноски, изцяло, или частично, целият остатък по кредита се превръща в предсрочно и изцяло изискуем, считано от датата на падежа на последната вноска, като изискуемостта настъпва без да е необходимо каквото и да е волеизявление на страните.

Към датата на усвояване на кредита- 30.01.2008г. приложимият курс „купува“ за швейцарския франк на Банката към евро е 1.6499663 съгласно Приложение № 1 към договора за кредит, като определения съобразно този курс на предоставения и усвоен от кредитополучателя кредитен лимит в швейцарски франкове по чл.1 от Договора е 88 769 швейцарски франкове.

С шест броя допълнителни споразумения към договора за банков кредит от 08.04.2009 г.; 20.05.2010 г.; 20.07.2010 г.; 12.10.2011 г., 31.01.2013 г. и 13.02.2014 г. страните са договорили облекчени условия за погасяване на кредита. Към споразуменията са съставяни погасителни планове.

На 11.3.2008 г. Банката е прехвърлила вземанията си по договора за кредит, сключен с ответниците, на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София с договор за прехвърляне на вземания.

С договор за прехвърляне на вземания от 27.05.2015г. „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София прехвърля на „Юробанк България“ АД вземането по процесния договор за кредит.

Към исковата молба е представено извлечение от счетоводните книги на „Юробанк България“ АД по договора за банков кредит № НЛ 32951/28.01.2008 г., от което е видно, че на 17.02.2018 г. банката е обявила кредита за предсрочно изискуем поради непогасяване в срок на 44 вноски за

главница, като забавата е от 28.07.2014 г.

С оглед прекратяване на плащанията по процесния договор за кредит на 12.02.2018 г. „Юробанк България“ АД е отправила уведомление до всеки един от кредитополучателите за обявяване на предсрочна изискуемост на вземанията по договора за кредит. Уведомленията са чрез нотариална покана, подписана за Банката от адвокат Д.М.-пълномощник. С горепосоченото уведомление Банката уведомява длъжниците за задълженията им по процесния договор за кредит към 22.01.2018г.: главница – 99632.56 швейцарски франка; лихви – 28956.42 швейцарски франка; такси – 1779.15 швейцарски франка и 497.18 лв. - разноси. Нотариалните покани, с които ответниците се уведомяват за обявяване на кредита за предсрочно изискуем, са получени на 17.02.2018г.

До ответниците са изпратени и нотариални покани относно това, че вземанията по договора за кредит са прехвърлени на 11.03.2008г. от „Юробанк България“ АД на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София с договор за прехвърляне на вземания, а на 27.05.2015г. вземанията са прехвърлени от „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София на „Юробанк България“ АД. Нотариалните покани, с които ответниците се уведомяват за извършените цесии са получени на 17.02.2018г.

От заключението на назначената от първостепенния съд съдебно-икономическа експертиза се установява, че по предоставения на ответниците кредит е усвоена сумата от 88 769 швейцарски франка. Към процесния договор за кредит за сключени шест допълнителни споразумения. Споразуменията са сключени между ответниците и „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София в периода от 8.04.2009г. до 13.02.2014г., когато е сключено последното допълнително споразумение. От заключението на същата експертиза се установява, че в срока на договора Базовия лихвен процент на Банката за жилищни кредити в швейцарски франкове се е променял в следния размер: до 07.07.2008г.-е 4.505; от 7.07.2008г. д 10.10.2008г. е 5; от 10.10.2008г. до 10.09.2012г. е 7.20; от 10.09.2010г. е 6.95. Вещото лице е установило, че по кредита през 2008г. и началото на 2009г. се плащани задължителните месечни вноски съгласно погасителен план към договора, а след м.май 2009г. се спират плащанията по главницата и се плаща само лихва. Сключените допълнителни споразумения облекчават плащането

на кредита като освобождават кредитополучателите от плащането на главница и се приподписват нови погасителни планове, според които има периоди на облекчено плащане на вноски, погасяващи лихва, а главницата остава за плащане като се натрупва за бъдещи периоди. Съгласно заключението на икономическата експертиза, депозирано пред първостепенния съд към 17.02.2018г. задължението за редовна главница е 95 835.92 лв. швейцарски франка и просрочена главница-3514.66 лв. Ответниците са плащали главница по кредита до 28.07.2014г. –платени са 1495 швейцарски франка. Видно от същото заключение след 28.07.2014г. ответниците не са извършвали плащания по кредита. През месец януари 2018г. банката е платила нотариална такса за подновяване на ипотеката в размер на 497.18 лв. На 1.03.2018г. са префактурирани нотариални такси с разходи от 484.80 лв. за изпратени нотариални покани. От същото заключение се установява, че със сключване на договора за кредит на кредитополучателя е предоставен погасителен план „Приложение № 2 към договора, включващ определени месечни вноски по дълга. От заключението на посочената експертиза се установява, че по обявената методология на Банката за определена на БЛП няма посочен обективен и детайлизиран и определим с математическа формула механизъм за установяване и изчисляване стойността на БЛП и неговите компоненти. Освен това няма данни за относителното тегло в БЛП за всеки един от компонентите по Методологията на БЛП и не може да се определи спазено ли е това съотношение при всяка една промяна на БЛП.

При новото разглеждане на делото, в изпълнение указанията на ВКС в отменителното решение и с оглед необходимостта от изясняване на делото във връзка с направените възражения от ответниците за наличието на неравноправни клаузи в процесния договор за кредит, въззивният съд е допуснал допълнителна съдебно - икономическа експертиза, възложена на вещото лице М. П., дало заключение пред първата инстанция.

Вещото лице М. П. е представила заключение по съдебно-икономическата експертиза с отговор на поставените задачи. В съдебно заседание на 22.02.2022 г. представя допълнителни варианти като допълнение към заключението и дава подробни обяснения. Заключение е оспорено от пълномощника на жалбоподателите – адв. К. Я..

Въззивният съд в настоящия си състав допусна повторна допълнителна съдебно-икономическа експертиза, с подробно поставени от съда задачи, допълнени с определение от 10.10.2022 г. Заключение по повторната допълнителна съдебно-икономическа експертиза е представено от вещото лице И. Т., с което е даден обоснован отговор на вече подробно поставените въпроси.

Въззивният съд намира, че следва да се има предвид заключението на вещото лице И. Т., изготвило повторната допълнителна съдебно-икономическа експертиза, тъй като с него се дава отговор на изчерпателно поставени въпроси, относими към спорните въпроси по делото, а и същото е обосновано и компетентно. Не следва да се взема предвид заключението на вещото лице М.П., депозирано пред настоящата инстанция, тъй като с него не се дава отговор на относимите към спора въпроси, съобразно указанията на ВКС. Освен това заключението на вещото лице Т., депозирано като основно и допълнително, след изчерпателно поставените от съда въпроси, са след като ищецът, съобразно указанията на съда уточнява исквата си молба.

От заключението на икономическата експертиза, изготвена от вещото лице И. Т./депозирано пред ВТАС на 16.06.2022г./ се установява, че в срока на договора за кредит са настъпвали промени на лихвения процент, прилаган от Банката, подробно посочени в заключението, както и промените на БЛП. От същото заключение се установява, че по допълнителните споразумения е увеличавана главницата със суми за лихва редовна главница и лихва просрочена главница, подробно посочени в таблица към заключението. В заключението си вещото лице И. Т. подробно посочва какви плащания са били извършени от ответниците по процесния кредит, във каква валута и как е било извършвано превалутирането от Банката на тези плащания в швейцарски франкове. От същото заключение се установява, че към датата на обявяване на кредита за предсрочно изискуем-17.02.2018г. по кредита са налице неизпълнени задължения от кредитополучателите: 31 338.10 швейцарски франка за лихва; 3481.59 швейцарски франка за главница и 2441.94 швейцарски франка за такси. Видно е от заключението на същата експертиза, че при всички варианти на изчисления, съобразявайки възраженията на ответниците на нищожни клаузи от договора, се установява, че същите са имали неизпълнени задължения по кредита за лихва, главница и

такси. При отговора на този въпрос, във вариант три вещото лице Т. посочва, че общо неизпълнените задължения по кредита към 17.02.2018г. са в размер на **27 373.33 швейцарски франка**, от които 20512.15 швейцарски франка задължения за лихва; 4822.43 швейцарски франка задължения за главница и 2038.75 швейцарски франка за такси, като този размер на задълженията е изчислен от вещото лице при отчитане на внесените от ответниците вноски по кредита, съобразени с курс „купува“ на швейцарски франк към еврото към датата на усвояване на кредита-30.01.2008г.; без едностранно изменение на лихвения процент и при капитализиране към главницата само на просрочените главници, без прибавяне към главницата на просрочените лихви и такси. В заключението си вещото лице посочва валутния курс на БНБ на швейцарския франк към датата на сключване на договора за кредит и към датата на заключението, като е видно увеличение, за което вещото лице посочва, че спрямо първоначалното договаряне процентното съотношение се е увеличило с 62% и потребителите дължат по-голямата част от претенцията на Банката при актуален валутен курс в сравнение с непроменен курс.

Съгласно заключението на назначената и изслушана в настоящото производство съдебно-икономическа експертиза, изготвена от вещото лице И. Т., съобразно клаузите на договора и допълнителните споразумения към датата на твърдяното връчване на уведомлението за предсрочна изискуемост-17.02.2018г. предсрочно изискуемата главница е в размер на **99 649.58 швейцарски франка**, а само размерът на падежираните към същия момент вноски за главница, но незаплатени е 3481.59 лв. Към същия момент платената главница е 1205.31 швейцарски франка. Към датата на подаване на исковата молба сумата на предсрочно изискуемата главница е същата.

В допълнителното си заключение, депозирано пред въззивния съд на 21.10.2022г. вещото лице И. Т. посочва, че размера на задължението за главница по процесния кредит към 17.02.2018г./датата на предсрочната изискуемост/ е 83 850.86 швейцарски франка. Тази сума представлява предсрочно изискуемата главница по кредита, изчислена като е съобразено при капитализацията по допълнителните споразумения да бъде включена само просрочената главница, без просрочена и редовна лихва и такси; вноските на кредитополучателя да са превалутирани по валутен курс „купува“ за швейцарския франк към евро в дена на усвояване на кредита и без променяща се лихва през целия срок на договора/без едностранната промяна

на лихвения процент от банката/. Към датата на подаване на исковата молба размера на предсрочно изискуемата главница е същия при посочените изчисления.

Във вариант при изчисления вноските на кредитополучателя да са превалутирани по валутен курс „купува“ за швейцарския франк към евро в дена на усвояване на кредита и без променяща се лихва през целия срок на договора и без съобразяване на допълнителните споразумения, размерът на предсрочно изискуемата главница към 17.02.2018г. е 83 630.66 швейцарски франка, съгласно заключението на вещото лице И. Т.. Същият е размера и към датата на исковата молба.

Въззивният съд възприема заключението/основно и допълнително/ на вещото лице И. Т., тъй като същото е компетентно и обосновано.

При тази фактическа обстановка въззивният съд прави следните правни изводи:

Предявени са обективно съединени иски с правно основание чл. 430 ТЗ вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД- иск за заплащане на сумата от 41 889.08 швейцарски франка част от вземането за главница в общ размер 99 632.56 швейцарски франка; иск за заплащане на сумата 981.98 лв. – нотариални такси за периода от 09.01.2018 г. до 14.03.2018 г., ведно със законна лихва върху вземанията от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

Безспорно е установено по делото, че страните са сключили договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 32951/28.01.2008 г., при солидарно поети задължения по него от кредитополучателите-ответниците по настоящото дело.

От заключението на икономическата експертиза, приета от първата инстанция се установява, че по процесния кредит е усвоен размер на кредита от 88 769 швейцарски франка. При изпълнение на задължението за предоставяне на кредита от страна на Банката, за длъжника се поражда насрещното задължение за връщане на получената сума, съобразно уговореното. Кредитополучателите са обслужвали кредита до месец юли 2014г., като след 28.07.2014г. по същия не са извършвани погашения/заклучението на икономическата експертиза пред първостепенния съд/.

Към договора за кредит са сключени шест допълнителни споразумения за преоформяне на дълга.

Към момента на отправяне на уведомлението за обявяване на кредита за предсрочно изискуем от страна на банката на 17.02.2018г. кредитополучателите по договора имат неплатени задължения за главница и лихви по кредита, като неизпълнението е 28 юли 2014г., т.е. 44 вноски по главница и 44 вноски за лихви.

При това неизпълнение на задълженията по договора за кредит от страна на ответниците, безспорно е налице основанието по чл.19 ал.2 от процесния договор за кредит за обявяване на остатъка по кредита за предсрочно изискуем. Следва да се отбележи, че основанието по тази клауза от договора за кредит, даваща право на Банката да обяви кредита за предсрочно изискуем е налице и при изчисленията на задълженията по кредита, извършени от вещото лице И. Т. при вариант, при който не се отчита едностранното изменение на лихвения процент от страна на банката, не се отчита капитализирането на просрочените лихви към главницата по допълнителните споразумения и извършените плащания от кредитополучателите са превалутирани по валутен курс „купува“ за швейцарския франк към евро в дена на усвояване на кредита. И при този вариант на изчисляване на задълженията към 17.02.2018г. ответниците имат неизпълнени задължения по главница и по лихвите, които са в размери повече от три вноски/дължимите, но неизпълнени вноски са подробно отразени в таблицата в заключението на вещото лице Т./.

Спорен по делото е въпросът дали е настъпила предсрочната изискуемост на кредита.

В случая кредиторът е отправил волеизявление за обявяване на предсрочна изискуемост до кредитополучателите с нотариална покана.

Банката не се е възползвала от предл.второ на чл.19 ал.2 от договора за кредит, а е изпратила на кредитополучателите изявлението си за обявяване на кредита за предсрочно изискуем, чрез нотариална покана до всеки от тях. Нотариалната покана до ответниците с изявлението за предсрочна изискуемост на кредита е подадена от Банката, като нотариалната покана е подписана от адвокат М.. Възражението на ответниците, че адвокат М. няма правомощие да прави изявление за предсрочна изискуемост, е неоснователно.

Видно от т.5 на представеното пълномощно от 8.03.2012г. адвокат М. е упълномощен да изготвя, подписва и изпраща от името на банката до длъжници уведомления за обявяване на предсрочна изискуемост. Следователно адвокат М. е имал пълномощия. Нотариалните покани са връчени на кредитополучателите. По тези съображения настоящият състав приема, че фактическият състав на настъпване на предсрочна изискуемост е осъществен на 17.02.2018г. с връчването на нотариалната покана на всеки един от ответниците. Оплакването на ответниците, че в случая не е настъпила предсрочната изискуемост на кредита, е неоснователно.

Въззивният съд в настоящия си състав счита, че следва да се произнесе по въпроса дали по процесния договор за кредит са налице неравноправни клаузи и ако са налице такива и те са нищожни как се отразяват на договора и на задълженията на ответниците. В този смисъл са направени възражения от ответниците, включително и такова за анатоцизъм.

В конкретния случай длъжниците по договора за кредит са физически лица, които ползват финансова услуга от търговец по смисъла на пар. 13, т. 2 от ДР на Закона за защита на потребителите, поради което имат качеството на потребител, съгласно пар. 13, т. 1 от ДР на ЗЗП и като такива се ползват от правилата на ЗЗП. С оглед на изложеното в случая намират приложение разпоредбите на Закона за защита на потребителите.

В конкретния случай неправилно е разбирането, че щом банката претендира с иска заплащането на част от главницата по кредита, но не и лихви, то без значение е дали са налице неравноправни клаузи по договора за кредит. Следва да се разгледат възраженията за неравноправни клаузи в процесния договор за кредит, тъй като наличието на такива, се отразява на размера на задължението и на главницата.

Относно клаузите от договора, предвиждащи възможност за едностранно увеличаване от страна на банката на първоначално договорения размер на базовия лихвен процент. Този въпрос има отношение към размерите на погасителните вноски – чл. 6, ал. 3 от договора и съответно определя размера на задължението за връщане на главницата по предоставения заем. Съгласно разпоредбата на чл. 3, ал. 5 от договора действащият базов лихвен процент не подлежи на договаряне и промените в него стават задължителни за страните. Съгласно трайно формираната съдебна практика

подобна договорна клауза за възможност за едностранно увеличаване от страна на банката на първоначално договорения БЛП е неравноправна клауза при наличието на следните предпоставки: клаузата да не е индивидуално уговорена, да е сключена в нарушение на принципа на добросъвестността, да създава значителна неравнопоставеност между страните относно правата и задълженията – съществено и необосновано несъответствие между правата и задълженията на страните и да е сключена във вреда на потребителя. Прието е, че основният критерий за приложимост на изключението по чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗЗП е изменението на цената да се дължи на външни причини, които не зависят от търговеца или доставчика на финансови услуги, а са породени от въздействието на свободния пазар и/или от държавния регулатор. Само тогава търговецът/доставчикът на финансови услуги не може да се счита за недобросъвестен по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза, съдържаща се в чл. 143, ал. 1 ЗЗП, тъй като увеличението на престацията, макар и едностранно, не зависи пряко от неговата воля. За да се прецени дали конкретните клаузи отговарят на този критерий, те следва да бъдат формулирани по ясен и недвусмислен начин, както и потребителят предварително да е получил достатъчно информация при какви условия търговецът/доставчикът може едностранно да промени цената. В съдебната практика се е наложило становището, че уговорката в договор за банков кредит, предвиждаща възможност на банката за едностранна промяна на договорения лихвен процент въз основа на непредвидено в договора основание и когато такова договорено изменение не е свързано с обективни обстоятелства, е неравноправна. С оглед на това, че в конкретния случай в договора не се съдържа ясно и конкретно предвидена процедура, при която банката може да променя едностранно БЛП, не са визирани компонентите, имащи отношение към формирането му, механизма и условията, при които цената на предоставената финансова услуга може да се промени, банката не може да се счита добросъвестна по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза по чл. 143 ЗЗП. От съдържанието на клаузите не може да се счете, че кредитополучателят е получил конкретна информация за начина, по който банката може да промени цената на услугата, което води до тяхната неравноправност. Предвид на това, че изменението на базовия лихвен процент е рефлектирало върху размерите на погасителните вноски, по отношение на размера на дълга следва да се зачете допълнителното

заклучение на вещото лице И. Т., депозирано пред въззивния съд на 21.10.2022г. при отговор на въпрос 2.1 от заключението, при което промяната на базовия лихвен процент не е отразена. Следва да се отбележи, че ищецът не е установил по делото, че клаузата по чл.3 ал.5 от договора е индивидуално уговорена. В тази връзка подписаните допълнителни споразумения, съдържащи предоговаряне на базовия лихвен процент, не санират нищожността на неравноправната клауза в договора и на основание чл. 366 ЗЗД в тези части те също са нищожни.

Настоящият състав счита, че е налице неравноправност на клаузите на договора, предвиждащи потребителя да носи валутния риск от промяна в курсовете на швейцарския франк към евро/лева.

В конкретния случай е видно, че банката предоставя на кредитополучателя кредит за покупка на недвижим имот в швейцарски франкове, в размер на равностойността в швейцарски франкове на 53 800 евро. Следователно основата на изчисляване размера на кредита, необходим на кредитополучателя, е заложена в евро, преизчислени в равностойността на швейцарски франкове по курс „купува” за швейцарския франк към евро в деня на усвояване на кредита-30.01.2008г. /1.6499663 по Приложение № 1 към договора/ В чл. 2, ал. 1 от договора е предвидено, че кредитът се усвоява в швейцарски франкове, но по блокирана сметка, т.е. длъжникът няма достъп до нея. Швейцарските франкове от блокираната сметка служебно се превалутират от банката в евро преди да бъдат преведени по съответните сметки за нуждите на кредитополучателя– чл. 2, ал. 2 и ал.3. Независимо от това усвояването на кредита е извършено в швейцарски франкове. В чл. 6, ал. 2 от договора е посочено, че погасяването се извършва в швейцарски франкове, като в случай, че кредитополучателят не е осигурил такива, а има средства в лева или евро, банката служебно изкупува дължимите швейцарски франкове по курс „продава” за швейцарски франк към лева/евро. В швейцарски франкове е изготвен и погасителния план, съобразно лихвения процент за кредити в тази валута. Предвид клаузите на договора относно неговия предмет, настоящият състав счита, че те са ясно изразени, поради което предмета на договора, следва да се счита в швейцарски франкове, които клаузи не следва да се преценяват като неравноправни. При отчитане на обстоятелството, че кредитът е в чуждестранна валута, именно в тази хипотеза следва да се анализират критериите за неравноправност на

договорните клаузи, относими към поемане на валутния риск от потребителя – кредитополучател. Налице е постоянна практика на ВКС, според която неравноправна е неиндивидуално договорена клауза от кредитен договор в чуждестранна валута, последиците от която са цялостно прехвърляне на валутния риск върху потребителя и която не е съставена по прозрачен начин, така че кредитополучателят не може да прецени на основание ясни и разбираеми критерии икономическите последици от сключването на договора и когато при проверката ѝ за неравноправния характер бъде констатирано, че въпреки изискванията за добросъвестност, тя създава във вреда на потребителя значително неравновесие между правата и задълженията на страните, произтичащи от договора, като в този случай за валутните разлики приложение не намират изключенията на чл. 144, ал. 3 ЗЗП. В този смисъл са решение № 168/29.01.2021 г. по т.д. № 2184/2019 г., II Т.О., решение № 136/20.01.2021 г. по т.д. № 1467/2019 г., II Т.О., решение № 155/24.01.2020 г. по т.д. № 2561/2018 г. на II Т.О., решение № 295/22.02.2019 г. по т.д. № 3539/2015 г., II Т.О., решение № 294/27.03.2019 г. по т.д. № 1599/2017 г., II Т.О., решение № 384/29.03.2019 г. по т.д. № 2520/2016 г., II Т.О. на ВКС/.

Клаузите на чл.6 ал.2, чл.22 и чл.23 от процесния договор не са индивидуално уговорени, тъй като ищецът не представя доказателства в тази насока – чл. 146, ал. 4 ЗЗП. С оглед на бланкетния и декларативен характер на клаузата на чл. 23 от договора, както и предвид цитираната по-горе практика на ВКС, касаеща същата клауза от идентични договори, сключвани с потребители, настоящият състав приема, че тя е била изготвена предварително и потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието ѝ /чл. 146, ал. 2 ЗЗП/. Преценяването на неравнопоставеността на клаузи в договора предполага анализ на предмета му, обстоятелствата, свързани с неговото сключване и всички останали клаузи, които за да се приеме, че не увреждат потребителя, следва да са ясни и разбираеми, като факторите, подлежащи на преценка са посочени в нормата на чл. 145 ЗЗП. Съгласно чл. 143, т. 10, т. 12 и т. 13 от ЗЗП неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискванията за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя.

Клаузите на чл. 6 ал. 2 и чл. 23 от договора, съгласно която

кредитополучателят се съгласява да поеме за своя сметка риска и всички вреди от промяната на обявения от банката курс „купува“ и/или „продава“ на швейцарския франк към лева/евро, може да имат за последица повишаване на дължимите погасителни вноски по кредита. По този начин, освен възнаградителната лихва като цена на кредита, в тежест на потребителя се налагат и допълнителни разходи, вследствие на поемане на валутния риск и валутните разлики, което оскъпява общите разходи по кредита. Разходите по кредита трябва да са посочени от банката изрично и изчерпателно и подлежат на предварително оповестяване – чл. 58, ал. 1, т. 1 и ал. 2 ЗКИ. Клаузата на чл.6 ал.2 от договора е неравноправна в частта, с която предвижда, че служебното превалутиране на средствата на кредитополучателя в лева и евро по негови сметки в банката, се осъществява по курс „продава“ на банката за швейцарски франк към лева/евро към деня на превалутирането. Съгласно чл. 147, ал. 1 ЗЗП клаузите трябва да бъдат съставени по ясен и недвусмислен начин. С оглед на това, за да се приеме, че двойното служебно превалутиране на сумите по кредита и погасяването му в чуждестранна валута, в която потребителят не получава доходите си, са валидни клаузи по договора, следва банката да е предоставила на кредитополучателя необходимата информация, която би му позволила да прецени икономическите последици от този договор – евентуално движение и промяна на валутния курс, съотношение между курс „купува“ и курс „продава“ на банката и тази информация да се проследи и прогнозира в перспектива, с оглед срока на сключване на договора 35 години, както и следва да се предостави информация по какъв начин потребителят би могъл да минимализира валутния риск и да се освободи от тежестта му, при неочакван обрат на пазара. Едва тогава той би могъл да прецени икономическите последици от сключването на договор с тези уговорки дали да избере да получи по-нисък лихвен процент и да носи валутния риск, или да получи кредит при по-висока лихва, но без поемане на валутен риск. Доколкото банката като професионалист в сферата на финансовите услуги е можела да предвиди устойчивия темп на поскъпване на швейцарския франк, и това обстоятелство е съществено, с оглед изпълнението на договора за дълъг период от време, тя е следвало да предостави тази информация на кредитополучателя и той да може да формира своето решение, съобразно с нея. Непредоставянето на тези данни от страна на банката води до нарушаване на принципа на добросъвестност, още

повече че реален паричен поток в швейцарски франкове не се е осъществил. Ето защо, настоящият състав приема, че клаузите от договора, предвиждащи поемането на валутния риск от потребителя / чл. 6, ал. 2 и чл.22 вр. с чл. 23/, се явяват неравноправни, което води до тяхната нищожност на това основание – чл. 146, ал. 1 ЗЗП. По делото няма доказателства, че банката е предоставила на кредитополучателите преди сключването на договора достатъчна информация, която би им позволила да извършат преценка относно икономическите последици на валутния риск спрямо задълженията по кредита, т.е. да преценят последиците при евентуално обезценяване на валутата, в която получават доходите си, спрямо чуждестранната валута, в която е отпуснат кредита. Договорът за кредит може да се прилага и изпълнява и без частта от клаузата на чл.6 ал.2, преценена като неравноправна и без клаузите по чл.22 и чл.23 от договора, тъй като се запазват съществените задължения на страните по договора за банков кредит. При уговорка за предоставяне на кредит за покупка на недвижим имот в равностойността на швейцарски франкове по курс „купува“ на швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита и при установяване на нищожност поради неравноправност на клаузите на чл.6 ал./частично/, чл.22 и чл.23 от договора, вноските по кредита в лева или евро, следва да бъдат превалутирани в швейцарски франкове по първоначално определения курс, т.е. курс „купува“ за швейцарския франк към евро в деня на усвояване на кредита-1.6499663/Приложение № 1 към договора/.

Настоящият състав приема, че неправилно с допълнителните споразумения са прибавяни към размера на редовната главница просрочени задължения за лихви, върху които се начислява отново възнаградителна лихва. По същество това представлява анатоцизъм по смисъла на разпоредбата на чл. 10, ал. 3 ЗЗД, съгласно който олихвяването на изтекли лихви става съобразно наредбите на БНБ. За разлика от уредбата в търговското право, където при уговорка между търговци може да се дължи лихва върху лихвата /чл. 294, ал. 2 ТЗ/, гражданското право има отрицателно отношение към анатоцизма, предвид опасностите, които той крие. Тълкувайки текста на закона, теорията и съдебната практика приема, че олихвяването на лихви не е разрешено, освен при изрично нормативно предвиден ред и механизъм посредством наредба на БНБ, каквато към момента не е приета. При изчисляването на размера на задължението вещото

лице И. Т., назначено от настоящата инстанция, е приложило във варианта при отговора на въпрос 2.1 от допълнителното заключение, изчисление на задължението без прибавянето на просрочена и редовна лихва към главницата.

Процесният договор за кредит може да се прилага и изпълнява и без неравноправните клаузи, посочени по-горе, тъй като се запазват съществените задължения на страните, едно от които е кредитополучателят да върне получената сума, включително и при предсрочна изискуемост на кредита. В случая запазването на действието на договора без неравноправните клаузи, не противоречи на интересите на кредитополучателите-потребители.

С оглед на изложеното съдът възприема заключението на назначена от въззивния съд съдебно-икономическа експертиза, изготвена от вещото лице И. Т., депозирано на 21.10.2022г. в съда към отговор на въпрос 2.1/стр.15-18/ за определе задълженията на ответниците към датата на връчване на уведомлението за предсрочна изискуемост-17.02.2018г., а именно: предсрочно изискуема главница-**83 850.86 швейцарски франка**. Този размер на задължението за главница вещото лице е получило, при изчисления, при които не се отчита едностранно увеличаване на базовия лихвен процент от страна на банката, а се съобразява размера на лихвата към момента на сключване на договора; без отчитане натрупването към главницата на просрочената и редовна лихва и такси, съобразно допълнителните споразумения, и при съобразяване на извършените от ответниците погашения по кредита, превалутирани към швейцарския франк по курс купува за швейцарски франк към евро датата на усвояване на кредита/1.6499663/. Този вариант на изчисляване на задължението за главница по кредита е без прилагане на неравноправните клаузи и без допуснатия с допълнителните споразумения анатоцизъм.

С оглед на изложеното задължението на кредитополучателите за главница по кредита, включително и предсрочно изискуемата, е в размер на **83 850.86 швейцарски франка**.

В случая ищецът от общо дължимата главница претендира частично 41 889.08 швейцарски франка и за този размер искът е основателен. Поставя се въпросът дали сумата се дължи в швейцарски франкове, предвид промяната на валутния курс и в бъдеще.

Страните по договора са се уговорили, че дължимата сума може да бъде заплатена, както във валутата, в която е уговорен кредита-швейцарски франкове, така и в равностойността ѝ в лева или евро. Като взе предвид тази предвидена възможност за погасяване, уговорена в договора за кредит и с оглед признатата неравноправност на клаузите относно валутния риск, равностойността на дължимата част от главницата следва да се определи съобразно курс „купува“ за швейцарски франк към евро към датата на усвояване на кредита.

Съдът следва да присъди равностойността на 41 889.08 швейцарски франка в лева, но съобразно курс „купува“ за швейцарски франк към евро към датата на усвояване на кредита-30.01.2008г./1.6499663/ и след това изчислена в лева по фиксирания курс на БНБ евро/лев-1.95583., предвид извода за нищожност на чл. 6, ал. 2 и чл.22, чл. 23 от договора . Така равностойността на дължимата от ответниците сума от 41 889.08 швейцарски франка, част от дължимата главница, възлиза на сумата 49 654.30 лв.

С оглед на изложеното предявения частичен иск следва бъде уважен като ответниците бъдат осъдени да заплатят на ищеца солидарно сумата от **49 654.30 лв.**, представляваща равностойността на 41 889.08 швейцарски франка, част от дължимата главница по договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 32951/28.01.2008 г., ведно със законната лихва, считано от 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата.

По този начин кредитополучателите дължат връщане на равностойността на главницата/в случая част от нея/ в швейцарски франкове по първоначално определения курс, т.е. по курс „купува“ за швейцарския франк към евро на банката в деня на усвояване на кредита, преизчислена от евро в лева по официалния фиксинг на БНБ евро/лева.

При тези изводи първоинстанционното решение следва да бъде отменено в частта, с която ответниците солидарно са осъдени да заплатят на „Юробанк България“ АД гр. София сумата 41 889.08 швейцарски франка – част от главницата за периода от 28.07.2014 г. до 14.03.2018 г., ведно с дължимата законна лихва от датата на подаване на исковата молба – 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата, вместо което следва да се постанови решение, с което ответниците да бъдат осъдени солидарно да заплатят на ищеца сумата от 49 654.30 лв., представляваща равностойността

на 41 889.08 швейцарски франка, част от дължимата главница по договор за кредит за покупка на недвижим имот № HL 32951/28.01.2008 г. и споразуменията към него, твърдяна да възлиза на 99 632.56 швейцарски франка, ведно със законната лихва, считано от 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата.

По отношение на останалата обжалвана част, с която ответниците са осъдени да заплатят на ищеца сумата от 981.98 лв. нотариални такси, решението е правилно и следва да бъде потвърдено. Сумата за нотариалните такси се дължи на основание чл.11 т.3 от процесния договор. Установено е по делото, че тези разноски в размер на 981.98 лв. са направени от банката.

Въззивният съд обсъжди част от възраженията на ответниците за неравноправни клаузи, в подробно изложение по-горе, като счита, че останалите възражения не рефлектират върху начина на формиране на главницата и нейния размер.

Неоснователно е възражението на ответниците, че не им е предоставен погасителен план. С подписване на договора на ответниците е представен погасителен план. Погасителни планове са предоставяни на ответниците и след подписване на допълнителните споразумения, което е установено от икономическата експертиза пред първата инстанция. Освен това задължението на ответниците ясно е посочено в договора – да заплаща месечни вноски по кредита.

Неоснователно е възражението на ответниците, че договорите за цесия не са породили действие. Договора за цесия с който банката е прехвърлила вземането си на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД гр. София, е станал известен на кредитополучателите, които са подписвали именно с приобретателя на вземането допълнителните споразумения. Както посочва първостепенният съд, няма изискване в каква форма ще стане съобщаването на цесията на длъжника.

При този изход на делото разноските за тази инстанция остават в тежест на страните, така както са ги направили.

Водим от горното Великотърновският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 174 от 22.10.2018 г. на Окръжен съд-Плевен, постановено по т.д. № 56/2018 по описа на същия съд в частта, с която Я. Д. П. и В. С. П. са осъдени да заплатят солидарно на „Юробанк България” АД гр. София, ЕИК 000694749 сумата 41 889.08 швейцарски франка – част от главницата по договор за кредит за покупка на недвижим имот № НЛ 32951/28.01.2008 г., ведно с прилежащи към него Приложение № 1/30.01.2008 г., допълнителни споразумения от 08.04.2009 г., 20.05.2010 г., 20.07.2010 г., 12.10.2011 г., 31.01.2013 г., 13.02.2014 г., ведно със законната лихва, считано от 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата, вместо което постановява:

ОСЪЖДА на основание чл. 79 от ЗЗД, във вр. с чл. 430 и сл. от ТЗ Я. Д. П. с ЕГН ***** и В. С. П. с ЕГН *****, двамата от гр. Плевен, ***** да заплатят солидарно на "ЮРОБАНК БЪЛГАРИЯ" АД, ЕИК 000694749, със седалище и адрес на управление гр. София, район «Витоша», ул. «Околовръстен път» № 260, сумата от **49 654.30 лв.**, представляваща равностойността на 41 889.08 швейцарски франка, част от дължимата главница по договор за кредит за покупка на недвижим имот № НЛ 32951/28.01.2008 г., ведно с прилежащи към него Приложение № 1/30.01.2008 г., допълнителни споразумения от 08.04.2009 г., 20.05.2010 г., 20.07.2010 г., 12.10.2011 г., 31.01.2013 г., 13.02.2014 г., твърдяна да възлиза на 99 632.56 швейцарски франка, която легова равностойност е изчислена по курс „купува“ за швейцарски франк към евро към датата на усвояване на кредита-30.01.2008г., посочен в Приложение № 1 към договора-1.6499663 и след това изчислена в лева по фиксирания курс на БНБ евро/лев-1.95583., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата.

ПОТВЪРЖДАВА решение № 174 от 22.10.2018 г. на Окръжен съд-Плевен, постановено по т.д. № 56/2018 по описа на същия съд, в останалата обжалвана част, с която Я. Д. П. и В. С. П. са осъдени да заплатят солидарно на „Юробанк България” АД гр. София, ЕИК 000694749 сумата от 981.98 лв.– нотариални такси за периода 09.01.2018г.до 14.03.2018г., по договор за кредит за покупка на недвижим имот № НЛ 32951/28.01.2008 г., ведно със законната лихва, считано от 15.03.2018 г. до окончателното изплащане на сумата, както и да заплатят на банката разноски за първата инстанция в

размер на 6582.63 лв.

Решението подлежи на обжалване пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____